

השבוע הופצה ברשתות החברתיות פסקה שנכתבה לכאורה על ידי הסופר ש"י עגנון ובה מתוארות "חוויותיו" בימי השפעת הספרדית. אחרי לא מעט תהיות וסימני שאלה סביב מקור הקטע, התברר כי מדובר בעצם במחווה שהעלה לרשת הפובליציסט אלון מזרחי, ובה חיקה (באופן מוצלח למדי) את סגנון כתיבתו של עגנון לצורך תיאור חוויות הקורונה שלו.

אלא שבמקרה זה לא צריך חיקוי כדי לדמיין את המקור. ב"תמול שלשום", אחד הרומנים הגדולים של עגנון שנכתב על ימי העליה השניה, בפרק הנושא את השם "על המחלות" אפשר בקלות ללמוד שהמחלות אולי השתנו, אך "השחקנים במחזה" הם אותם שחקנים וניתן למצוא להם מקבילה מופלאה בימינו.

בספר מתאר עגנון את הקדחת והאינפלואנצא ועל כך ש"לשני החלאים הרעים שירושלים רגילה בהם ניתוספה מחלת דלקת קרום המוח, היא מחלת השבתא שקוראים לה קשיות עורף". ב-2020, הערים החרדיות בני ברק, בית שמש, אלעד, מודיעין עילית, ביתר עילית וכן שכונות מסוימות בירושלים הובילו במספר החולים בקורונה ביחס למספר התושבים.

עוד כתבות בנושא

- חזירות בתי החולים הפרטיים 26.04.2020
- איך יראה היום שאחרי המגפה? אלתרמן כבר כתב 06.04.2020

עגנון, בשפתו הפחות תקינה פוליטית, מתאר את מעורבות האוכלוסיה החרדית: "חולים עניים ובמיוחד חולים מעדת האשכנזים מתמקמים בתחלואיהם... יש מן הרופאים שאומרים שהטלית והשטריימיל מביאים עמהם את המחלה. מוטלים הם בבית החולה על מטת החולה, ובשבת אדם הולך לבית הכנסת, מוציא את החיידקים הרעים מרשות היחיד לרשות הרבים". על מקומם של המקוואות דובר לא מעט סביב מהמגפה הנוכחית, כשבמהלך הדיונים על החמרת המגבלות דרש שר הבריאות, יעקב ליצמן, להשאיר את המקוואות פתוחים לציבור.

בדומה למשרד הבריאות, שהבחין בין מקוואות נשים למקוואות גברים (שהרבה מהם מוסדות פרטיים וקשה לפקח שיישמרו בהם ההגבלות), גם עגנון עמד על חשיבות המקוואה כמקור למחלה ועשה אף הוא אבחנה (אמנם שונה) בין מקוואות לנשים וגברים: "מוסיף עליהם (על הטלית והשטריימיל - ב.ד.) המקוואה. שיש מקוואות שממלאים אותם במים עכורים ואין מחליפים אותם אלא אחת לשני חודשים, ואת מקוואה הנשים שמחוייבים למלאות במי גשמים אין מחליפים את המים אלא שלוש פעמים בשנה".

סביבת המגורים הצפופה בבני ברק ובשכונות מסוימות בירושלים הביאה כידוע לשיעורי הדבקה גבוהים במהלך מגפת הקורונה - וכך גם אצל עגנון: "מוסיף על כל הטעמים הללו, העניות, שיושבים בדירות צפופות ואוכלים פלמידיאות ולקרדאות שעברו שנה ושתי שנים ושותים את המים הרעים, ובתי המחראות עולים על גדותיהם ומעפשים את האויר".

ומה בנוגע לשחקנים האחרים במחזה? למרות שמספר המונשמים והחולים הקשים נמצא כבר שבועות במגמת ירידה, חבורת הפקידים במשרד הבריאות שלנו ממשיכה לשדר אימה. "הפחד מתגבר והולך. רופא אחד אומר המצב מסוכן. וחברו מוסיף ואומר, איום ונורא. והדברים מטילים אימה אפילו על בריאים", כותב עגנון בציניות וסרקזם.

לכל מגפה יש כמובן גם את הרוגל אלפר שלה, וגם אותו תיאר עגנון בשעתו: "הפועל הצעיר שאינו מניח שום מעשה ממעשי היישוב שאינו מבקרו כתב דברים באותו עניין. יש עזי פנים בירושלים שאומרים שאין כאן מגפה ולא כלום אלא דרכם של תחלואי הארץ שבאים בכל שנה והורגים כמה נפשות, וכן אשתקד חלו מאתים איש ושלושים מהם מתו". ועל השימוש שעושה ראש הממשלה במצב, בסמכויותיו ובזמן השידור לטובת ענייניו, טענו המבקרים ב"תמול שלשום": "אלא שקצת רבנים ומנהלים עשו את כל הרעש הזה, כדי לעורר רחמים בלב נדיבי ישראל שבחוצה לארץ שישלחו להם מעות".

"תמול שלשום" יצא לאור לראשונה כרומן שלם ב-1945. שמו באנגלית הוא Only Yesterday, ואכן נראה שרק אתמול נכתבו הדברים.